

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

> Retouradres Postbus 90801 2509 LV Den Haag

De Voorzitter van de Eerste Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 22
2513 AA S GRAVENHAGE

Postbus 90801
2509 LV Den Haag
Anna van Hannoverstraat 4
T 070 333 44 44
F 070 333 40 33
www.rijksoverheid.nl

Onze referentie
2015-000099462

Uw referentie
155656.04u

Datum 23 april 2015
Betreft Nadere vragen Nederlandse vermogensverdeling

Hierbij zend ik u, mede namens de Staatssecretaris van Financiën, de antwoorden op de nadere vragen van de leden van de fracties van PvdA en SP over de Nederlandse vermogensverdeling.

Vragen van de PvdA-fractie

De leden van de fractie van de PvdA refereren aan de ontwikkeling van de vermogensverdeling in 2013, waarbij het aandeel van de top-1% nu ruim boven een kwart ligt en de Gini uitkomt tegen de 0,9. Zij vragen om een appreciatie van het kabinet van de recente ontwikkelingen in de vermogensverdeling. Ook vragen zij of het kabinet met de leden van de fractie van de PvdA meent dat dit een bijzondere ontwikkeling is (ook in internationaal perspectief) en vragen zij wat welke consequenties het kabinet hieraan verbindt.

Uit de cijfers die het CBS begin dit jaar heeft gepubliceerd blijkt dat de vermogensongelijkheid in 2013 is toegenomen. Als dieper wordt gekeken naar de ontwikkeling, dan blijkt dat de stijging voor een belangrijk deel wordt veroorzaakt door de dalende huizenprijzen. Het netto vermogen van de eigen woning, het saldo van de eigen woningwaarde en de hypotheekschuld waar het CBS informatie over heeft, is fors gedaald: van € 476,4 miljard in 2012 tot € 358,8 miljard in 2013¹. Omdat huishoudens met een groot vermogen een kleiner deel van hun vermogen in het eigen huis hebben zitten, zijn zij minder geraakt door de daling van de huizenprijzen. Hierdoor is de vermogensongelijkheid in 2013 toegenomen. De ontwikkelingen in de vermogensverdeling zijn weliswaar bijzonder maar niet onverwacht. Het was immers al bekend was dat de huizenprijzen in 2013 zijn gedaald. De vermogensverdeling zonder de eigen woning kent een veel stabielere patroon. Het kabinet verbindt geen consequenties aan de ontwikkeling in de vermogensverdeling, maar blijft de vermogensverdeling de komende jaren wel volgen.

De leden van de fractie van de PvdA zijn verbaasd over de bespiegeling van het CBS over een verruiming van het vermogensbegrip naar collectieve vormen van vermogen. Zij vragen een appreciatie van het kabinet van de reactie van het CBS op dit punt.

¹ Bron: CBS statline. Overigens heeft het CBS in deze cijfers geen rekening gehouden met de opgebouwde tegoeden voor de aflossing van de hypotheek via kapitaalsverzekeringen, spaar-, beleggingshypotheek.

Het CBS plaatst deze bespiegeling in een breder kader van het genuanceerd interpreteren van cijfers over de vermogensverdeling, waar het kabinet zich in kan vinden. Omdat er in Nederland veel wordt gespaard via pensioenregelingen, is de noodzaak voor mensen om zelf geld opzij te leggen voor de oude dag beperkt. Ook andere risico's zoals werkloosheid en arbeidsongeschiktheid zijn in Nederland afgedekt met sociale verzekeringen, zodat veel mensen hier geen aparte reservering voor hoeven te maken. Op deze wijze heeft de inrichting van de sociale zekerheid invloed op de vermogensverdeling en dit moet dan ook meegewogen worden bij een eerlijke, genuanceerde vergelijking van de vermogensverdeling tussen landen.

Datum
23 april 2015
Onze referentie
2015-0000099462

Vragen van de PvdA en SP-fractie

De leden van de fractie van de PvdA vragen of het kabinet de conclusie deelt dat de vermogensongelijkheid in Nederland hoger ligt dan gemiddeld en de vermogensbelasting lager ligt dan gemiddeld. Daarnaast vragen de leden van de fractie van de SP of het kabinet de conclusie deelt dat het rapport van de OESO uit 2013 en het rapport van de Europese Commissie uit 2014 redelijkerwijs geen voldoende onderbouwing vormen voor de stelling van het kabinet van 18 december 2014 dat tegen de achtergrond van deze studies een verhoging van de vermogensrendementsheffing niet voor de hand ligt.

Het kabinet heeft ook in reactie op eerdere vragen aangegeven dat de internationale vergelijking van vermogensongelijkheid om verschillende redenen lastig ligt, waardoor er geen harde conclusie getrokken kan worden over de vermogensongelijkheid in Nederland ten opzichte van andere landen. Het kabinet kijkt daarom voornamelijk naar de mate waarin vermogensongelijkheid een hindernis vormt voor sociale mobiliteit en sociale ontwikkeling. Juist op dat punt doen we het in Nederland internationaal gezien goed.

In de reactie op de eerdere vragen van de leden van de fractie van de SP² is de studie van de OESO nader toegelicht. Daarbij is aangegeven dat de OESO in deze studie de statutaire tarieven van vier verschillende componenten van inkomen uit spaargeld vergelijkt die allen onder de Nederlandse box-3 heffing vallen. Op alle vier deze componenten liggen de Nederlandse tarieven boven het OESO-gemiddelde. Tegelijkertijd zijn bij deze studie enkele kanttekeningen te plaatsen, die de vergelijking van de Nederlandse tarieven zowel opwaarts als neerwaarts kunnen vertekenen.

Ten aanzien van de studie van de Europese Commissie is in reactie op vragen van de leden van de fractie van de SP tevens toegelicht welke kanttekeningen te plaatsen zijn bij een internationale vergelijking van de budgettaire opbrengst van de Nederlandse vermogensrendementsheffing op basis van deze studie. De voornaamste kanttekening is dat de categorie 'capital' en de subcategorieën van 'capital' te breed zijn om een goede vergelijking van de budgettaire opbrengst van de vermogensrendementsheffing mogelijk te maken. Tegen de achtergrond van deze studies en de kanttekeningen die daarbij te plaatsen zijn, kan niet geconcludeerd worden dat de Nederlandse vermogensrendementsheffing vergeleken met andere landen uit de pas loopt en tegen die achtergrond is dan ook aangegeven dat een verhoging van de vermogensrendementsheffing niet voor de hand ligt.

² Eerste Kamer, vergaderjaar 2014–2015, 33 752,

De leden van de fractie van de PvdA vragen ten slotte of het kabinet het wenselijk acht om reële vermogensrendementen te belasten. De vermogensrendementsheffing maakt deel uit van het onderzoek naar de brede belastingherziening waar het kabinet momenteel mee bezig is. Het kabinet heeft in dat kader aangekondigd alternatieven voor de bestaande vermogensrendementsheffing te gaan onderzoeken, met het doel hierover een nadere afweging te maken. Doel is te komen tot een heffing die door belastingbetalers als rechtvaardiger wordt ervaren en die tegelijkertijd goed uitvoerbaar is. Daartoe wordt onder meer onderzocht in hoeverre het werkelijk genoten rendement op vermogen als uitgangspunt kan worden genomen, maar wordt ook binnen de forfaitaire benadering gezocht naar alternatieven. Aangezien dit onderzoek nog niet is afgerond, kan het kabinet niet vooruitlopen op een bepaalde uitkomst.

Datum

23 april 2015

Onze referentie

2015-0000099462

Overige vragen van de SP-fractie

De leden van de fractie van de SP vragen wanneer het kabinet de vermogensverdeling van huishoudens evenwichtig acht. Ook vragen zij of de regering kan aangeven of zij de huidige vermogensverdeling onder de 'huishoudens met hoofdkostwinner 65 jaar en ouder' (dan wel 'met een lid van 65 jaar of ouder') evenwichtig acht. Zij vragen daarbij of de volgende feiten correct zijn:

- In 2013 besloeg de groep 'huishoudens met hoofdkostwinner 65 jaar of ouder' 1,8 mln. huishoudens (25% van het totaal aantal huishoudens).
- De onderste 50% van deze huishoudens had een gemiddeld vermogen van € 18.665.
- De bovenste 50% huishoudens had een gemiddeld vermogen van € 450.737 (een factor 24 hoger dan de onderste 50%).
- De onderste 20% huishoudens uit de groep had een vermogen van minder dan € 5.000.
- De top 10% huishoudens uit de groep had een gemiddeld vermogen van € 1,27 mln. (afgemeten aan € 5.000 is dat een factor 255 hoger.)"

Op basis van CBS statline kan vastgesteld worden dat de cijfers die de SP noemt in grote lijnen kloppen. De cijfers bevestigen het algemene beeld dat de vermogensverdeling schever is dan de inkomensverdeling. Dat betekent echter niet dat de vermogensverdeling onevenwichtig is.

Juist bij ouderen zijn verschillen in vermogen de uitkomst van een samenspel van factoren: gemaakte keuzes gedurende het werkzame leven, verschillen in spaarzaamheid en persoonlijke omstandigheden. De vermogensverdeling laat zich daarom niet beoordelen op gini-coëfficiënten alleen, alsof er een onafhankelijk vastgestelde grens bestaat waarmee kan worden bepaald of de vermogensverdeling onevenwichtig is. Zoals ook is aangegeven naar aanleiding van vragen van de PvdA-fractie, gaat het bij de beoordeling van de vermogensverdeling tevens om de vraag in hoeverre risico's worden opgevangen door de sociale zekerheid. Omdat dit in Nederland in hoge mate het geval is, leidt een ongelijke vermogensverdeling niet direct tot ongelijke kansen en uitkomsten. Specifiek gericht op ouderen: de armoede onder ouderen is in Nederland relatief laag, veel lager dan in andere Europese landen. Er zijn weliswaar aanzienlijke gezondheidsverschillen tussen welvarende en minder welvarende mensen, maar deze verschillen zijn minder groot dan in andere Europese landen. Het kabinet ziet op dit moment geen indicaties om te veronderstellen dat de vermogensverdeling onevenwichtig is.

De leden van de fractie van de SP vragen tevens of het kabinet de constatering deelt dat, gemeten naar het vermogensaandeel van de top 10%, ook de voor de eigen woning 'geschoonde' vermogensongelijkheid tussen 2006 en 2013 is toegenomen, namelijk van 68% naar 71%.

Datum
23 april 2015

Onze referentie
2015-0000099462

De cijfers die de leden noemen, waarbij het vermogen uit het eigen vermogen per vermogensdeciël wordt afgetrokken van het totale vermogen, geeft een goede indicatie van de vermogensverdeling zonder de eigen woning. De leden noemen hierbij alleen de cijfers voor de jaren 2006 en 2013, door de cijfers te combineren met cijfers van het CBS voor de jaren 1993 en 2000 ontstaat een langjarige ontwikkeling. Op basis van deze cijfers constateert het kabinet dat de vermogensongelijkheid zonder de eigen woning weliswaar is toegenomen tussen 2006 en 2013, maar lager lijkt te liggen dan in de jaren negentig.

Vermogensaandeel top 10% huishoudens tussen 1993 en 2013³

	1993	2000	2006	2013
aandeel top 10% in total vermogen excl eigen huis	74%	74%	68%	71%

De fractie van de SP vraagt het kabinet ten slotte om cijfermatig te onderbouwen welke landen redelijkerwijs in aanmerking komen voor de vlucht van vermogenden uit Nederland, daarbij in aanmerking nemende dat die 'vluchtende' mensen waarschijnlijk ook nog rechtstatelijk en qua cultuur aantrekkelijk willen wonen.

Een hogere heffing bij vermogenden kan leiden tot een vermogensvlucht over de grenzen. Een mogelijke vermogensvlucht is een belangrijke reden voor de Franse econoom Piketty om te pleiten voor een globale vermogensbelasting. Bij de vormgeving van het belastingstelsel moet ook met dit soort effecten rekening gehouden worden. Het hangt af van individuele voorkeuren welke landen voor een dergelijke vlucht in aanmerking komen.

De Minister van Sociale Zaken
en Werkgelegenheid,

L.F. Asscher

³ De cijfers voor de jaren 1993-2000 zijn te vinden op <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=03725SVH&D1=2&D2=I&D3=37-48&D4=a&HDR=T&STB=G1,G2,G3&VW=T>